

найбільш ідеальною основою для впровадження сучасних стандартів соціально відповідальних організацій. У рамках даної моделі PR-спеціалісти виступають як суб'єкти формування сумісно орієнтованого консенсусу на основі систематично усвідомлюваних інтересів стейкхолдерів.

Бібліографічні посилання:

1. **Джефкінс Ф.** Паблік рилейшнз: Пер. с англ. под ред. Б.Л. Еремина - Уч. пос. для вузов. / Ф. Джефкінс, Д. Ядин. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 416 с.
2. **Друкер П.** Енциклопедія менеджмента: Пер. с англ. / П. Друкер. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. — 432 с.
3. **Кривонос А.Д.** PR-текст в системе публичных коммуникаций [текст] / А.Д. Кривонос. - СПб.: Петербургское востоковедение, 2002. - 288 с.
4. **Buchholz, R.A.** Business environment and public policy: Implications for management / R.A. Buchholz. - Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1982. - 130 p.
5. **Dougherty E.** Public Relations and Social Responsibility / E. Dougherty // Handbook of Public Relations / edited by R.L.Heath. - Sage Publications, 2001. - 803 p.
6. **Drucker, P.F.** Managing in a time of great change / P.F. Drucker. - New York: Truman Talley Books, 1995 - 384 p.
7. **Freeman, R.E.** Strategic Management: A Stakeholder Approach / R.E. Freeman. - Boston: Cambridge University Press, 2010. - 292 p.
8. **Friedman M.** Capitalism and Freedom / M. Friedman. - Chicago: University of Chicago Press, 1963. - 208 p.
9. **Frynas, J.** The False Developmental Promise of Corporate Social Responsibility: Evidence from Multinational Oil Companies / J. Frynas // International Affairs, 2005. - Vol.81(3). - p. 581-598.
10. **Grunig, J.E.** Managing Public Relations / J. Grunig, T. Hunt. - Holt, Rinehart and Winston, 1984 - 550 p.
11. **Morsing M.** Corporate social responsibility communication: stakeholder information, response and involvement strategies / M. Morsing, M. Schultz // Business Ethics: a European Review, 2006. - Vol.15 (4). - p. 323 - 338.

УДК130.2(045)

Т. В. Новак

ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНА КОНТРАКУЛЬТУРИ

Аналіз підходів до дослідження феномену контркультури

Ключові слова: філософський, соціологічний, культурний підходи, контркультура

Анализ подходов к исследованию феномена контркультуры

Ключевые слова: философский, социологический, культурный подходы, контркультура.

Analysis approaches to the study of the phenomenon of counterculture

Keywords: philosophical, sociological, cultural approaches, counterculture.

© Т. В. Новак, 2012

Вступ. Проблема дослідження феномена контркультури є досить актуальною в сучасній філософській науці. В останні десятиліття ХХІ ст. феномен контркультури став об'єктом уваги соціологів, культурологів, філософів і релігієзнавців. Осмислення майбутнього культури неможливо без з'ясування нових духовних пошуків, визначених молодіжною контркультурою. Саме молодіжна контркультура Заходу п'ятдесятих років зумовила появу нової, сучасної картини світу, нового рівня взаємодії та інтеграції найрізноманітніших культурних моделей у сучасному світі. З феноменом контркультури пов'язана радикальна зміна ціннісних і соціальних установок, норм і моделей поведінки, які на сьогоднішній день отримали масове розповсюдження. Молодіжний рух другої половини 60-х рр. ХХ ст., з одного боку, спричинив гостру політичну кризу в багатьох західних державах, а, з іншого, став одночасно результатом і проявом глибокої кризи основних соціальних, світоглядних, культурних, освітньо-виховних цінностей західного суспільства. Його лідери та активісти прагнули змінити ненависний їм «істеблішмент» з усіма складовими: інститутами влади, традиціями, освітою та культурними надбаннями тощо, таким чином, докорінно змінити все – від головних засад західної цивілізації та культури до внутрішнього світу кожного окремого індивіда. Натомість вони пропонували суспільству як альтернативу новий тип молодого людини з особливими молодіжною ідеологією

та світоглядом, специфічними і притаманними лише їй стилем життя, поведінкою, зовнішнім виглядом тощо.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати підходи вивчення феномена контркультури з точки зору представників філософії, соціології та культурології.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню контркультури присвячені праці видатних філософів, соціологів та культурологів, таких як : Г. Маркузе, Ч. Рейч, Х. Ортеги-і-Гасе, Е. Тірьякян, У. Бейнбрідж, М. Гарднер, М. Ділінгер, П. Рассел, Р. Старк, М. Фергюсон, Б. Бергер, Т. Роззак, К. Мангайм та інших.

Передумовою осмислення сутності субкультури та її різновидів були дослідження молодіжних субкультур 60-х рр. західними вченими І. Гердера, Е. Тайлора, В. Біблера та інш. Сучасні науковці, зокрема, Е. Тірьякян, Л. Марсіль-Лаксот, К. Мангейм, Т. Роззак, М. Закович, вважають субкультуру певним аргументом для вивчення культури як багаторівневого явища.

Існує багато підходів до дослідження феномена контркультури. В сучасній науці викристалізувалися три напрямки, що розкривають сутність та специфічні риси феномена контркультури: філософський, соціологічний та культурологічний підходи.

Основна частина. Розглянемо спочатку філософський підхід до дослідження феномена контркультури. Першим, хто змусив критично поглянути та переоцінити цінності сучасної цивілізації, був Г. Маркузе. Видатний філософ, виділивши недоліки зовні благополучного капіталістичного суспільства, заклав теоретичний фундамент студентського та лівого рухів 60-х років країн Заходу. Г. Маркузе вплинув на розвиток ультралівої та контркультурної думки ХХ століття. Всесвітню славу філософу принесли праці «Ерос цивілізації» та «Одномірна людина», вони поставили його в один ряд з мислителями, які в минулому столітті найбільш гостро підняли питання про долю західної цивілізації. Його роботи і в наші дні користуються популярністю серед бунтарських і революційних груп (сепаратистів, маргінальних та архаїчних груп) і серед інтелектуалів, які прагнуть застосувати на практиці нетрадиційні технології боротьби з технократичним суспільством.

Найбільшої прихильності Г. Маркузе здобув у середовищі нових лівих. Представники цих груп являли собою сукупність ідейно-політичних течій 1960 – 1970-х років у США та країнах Заходу. Вони виступали з критикою щодо комуністичних та робочих партій, які мали застарілі уявлення про рушійні сили сучасного революційного руху.

Популяризована ідея – молодь як єдиний революційний клас, стала улюбленою ідеєю нових лівих і об'єднала рух нових лівих та молодіжні рухи 60-х років в єдину силу протесту. Г. Маркузе вважав, що молоді люди здатні до інстинктивної відмови від співпраці з системою, що існувала в тогочасному суспільстві. Протест молоді, за Г. Маркузе, – це протест молоді проти брехливих батьків та учителів, протест проти системи, проти війн за кордоном. Ці ідеї швидко поширилися серед молоді 60-х років ХХ ст. Молодь бажала протистояти існуючому рабському спокою та аморальному істеблішменту.

На думку Г.Маркузе, репресивним діям влади та суспільства сприяли мас-медіа. Його прибічником у цьому питанні був Ф. Майер, який вказував, що «американський народ систематично, з дня у день піддається ... «промиванню мізків» з боку ЗМІ, в результаті чого багато питань, що стосуються різних сторін життя США, так і не ставляться» [1, с.45].

Значне місце в ідеології нових лівих зайняла ідея Революції Свідомості. Дану ідею розробив теоретик контркультури Чарльз Рейч, який вважав, що переробляти світ будуть носії «ІІІ Свідомості», тобто нове покоління – покоління контркультурної свідомості. Ч. Рейч стверджував, що настає справжня американська революція нового покоління, яка не буде схожа ні на одну з відомих революцій в історії. «Нова свідомість» спочатку сформується в середовищі молоді, а потім отримає широке поширення і автоматично викличе революційні перетворення в структурі сучасного західного суспільства. Вона здійснить революцію не політичними засобами, а зміною самої культури» [1, с.48]. В основі ідеї Чарльза Рейча лежала концепція зміни світу. Для нього головними були духовний розвиток людини та в результаті поява нового світовідчуття. Велике значення філософ приділяв музиці, яка знищує кордон між життям і мистецтвом. Ч. Рейч закликав стати думаючим аутсайдером, створити на заміну неприйнятному світу свій власний контрсвіт. Цю ідею підтримали такі видатні західні філософи як: Е. Тірьякян, У. Бейнбрідж, М. Гарднер, М. Ділінгер, П. Рассел, Р. Старк, М. Фергюсон. Вони відзначали, що «в сучасному західному суспільстві відбувається «революція свідомості», яка знаменує народження нової культурної моделі. Вчені спостерігають найважливіші ознаки нової духовності, яка формує установки на особистий саморозвиток, виявляє інтерес молоді до явищ екстрасенсорного сприйняття та парапсихології, помічає значну прихильність до східних релігійних вчень, магії, астрології, які все глибше проникають у масову культуру [1, с.281].

На противагу цим ідеям виступив Д. Янкелович, який намагався оцінити значення нової

свідомості. Він писав, що пружини перетворень сучасного суспільства пов'язані з пошуком самореалізації молоді, що призвело до змін у поведінці, моралі та цінностей вже не тільки в Америці, але й далеко за її межами. На це вказував і професор Принстонського університету Р. Інглхарт, з точки зору якого, контркультура прагнула повернути до життя процес трансформації цінностей і політичних орієнтирів, які тягнуть за собою серйозні соціокультурні перетворення.

Молодіжні виступи в 60-х рр. ХХ ст. були часточкою історичного руху, в якому як і молодь, так і більш доросле покоління разом створювали моральну і соціальну завісу спільної нової культури – писав Г. Шварц у роботі «По той бік слухняності чи бунту. Молодь і влада». Контркультура, на його думку, змінювала сутність принципів, які лежали в основі взаємовідносин багатьох поколінь людей і служили для них природною і необхідною опорою їх раціонального та осмисленого існування.

М. Фергюсон зазначав, що сучасна епоха переповнена парадоксом, тому що вона включає в себе такі крайності, як прагматизм і містицизм, поєднавши установки раціонального і екзотеричного знання, політизацію і аполітизм, взаємозалежність та індивідуальність. На думку М. Фуко, на певному етапі розвитку капіталізму формується новий тип влади, що оперує нормами, а не законами, у якому культура грає роль ідеології засобів підтримки панування.

Філософський підхід ідеологів контркультури дозволяє розглядати її як проект нового суспільства і нової людини. Не випадково контркультура ініціює перегляд ціннісно-світоглядних орієнтирів, що визначають основні види людських відносин: відносини з природою, відносини з людиною, відносини між людськими спільнотами, а також ставлення до культурно-історичної спадщини. На думку Т. Левітта, дане розуміння прагне подолати імперсональний соціологізм і технократизм у глобалістиці. Згідно з ним, головною проблемою і одночасно головним засобом вирішення глобальних проблем розглядається людина і її ціннісні орієнтири. Даний підхід до глобалістики протистоїть тому розумінню, де комплекс глобальних проблем є побічним результатом модернізації суспільства, а людина – додаток до цих процесів. Тепер стало очевидним, що доля людства залежить від питань ціннісно-світоглядного і духовного порядку.

Розглянемо соціологічний підхід до визначення феномена контркультури. У ХХ ст. повоєнні західноєвропейські та американські покоління кинули виклик громадськості та відмовилися прийняти офіційно рекламовані цінності демократичного суспільства. Негативізм нових поколінь щодо традиційних чеснот був реакцією індивідуальної та масової свідомості на корумпованість влади, на її нездатність, небажання задовольнити нові групи інтересів, що з'явилися в постіндустріальному суспільстві.

Якщо батьком контркультури прийнято вважати Г. Маркузе, то хрещеним батьком – Т. Роззак – викладача історії в коледжі у Хейвуді, Каліфорнія. Саме Т. Роззак уперше ввів у науковий обіг поняття «контркультура». В 1969 р. він опублікував книгу «Створення контркультури: Роздуми про технократичне», а з часом ще декілька робіт, що дозволили йому стати в ряди провідних теоретиків контркультури кінця 60–70-х років ХХ ст. У своїх дослідженнях він поєднав духовні тенденції, спрямовані проти пануючої культури, в єдиний феномен контркультури. Згідно з Т. Роззаком, джерелом виникнення контркультури є бунт молоді, який заснований на їх непримиренності стосовно покоління батьків. «Батьки» не розуміють «молодь» перш за все через своє споживацьке, бездуховне ставлення до життя. У перегонах за матеріальним достатком вони створили цивілізацію, яка прагнула до збагачення, і метою якої було знищення всього суцього. Самовизначення контркультури здійснюється у формі зіставлення ідеології та політичної практики нових лівих [2, с.98].

Контркультура, за Т. Роззаком, поєднує в собі нову ліву соціологію Ч. Мілза, фрейд-марксизм Р. Маркузе, анархізм П. Гудмана, апокаліптичний містицизм Н. Брауна, дзен-будистську психотерапію А. Вотса та окультизм Т. Лірі. Якщо розглядати контркультуру у вузькому значенні, то це те, що об'єднує всі форми молодіжного протесту другої пол. ХХ століття, – це особливий тип свідомості, світовідчуття і способу життя. Таким чином, у розумінні Т.Роззака, а далі й більшості «нових лівих», поняття «контркультура» набуло ототожнення з певним, принципово новим типом світогляду та свідомості, який є «революційним» щодо панівної культури. Зокрема, Т. Роззак вважав, що створення контркультури передбачає формування нових стосунків між людьми, формування і прийняття нових цінностей, вироблення нових соціальних норм, принципів, ідеалів, естетичних та етичних критеріїв, виховання нового типу особистості з новими формами свідомості й дії. Водночас, вчений підкреслював, що контркультура повинна протистояти не лише домінуючій суспільній культурі, але й екстремістським гаслам, так званої, «антикультури», яку він характеризує як схильність до «маніакального нігілізму» [2, с.109].

Французький соціолог Ж. Еллюль припускав можливість здійснення на основі молодіжної контркультури 60-х рр. свого роду «культурної революції» в США; в першу чергу, він бачив у контркультурі «вибухову силу кохання, свободи та справедливості...», нове втілення

християнської культури...». Поширеною серед західних дослідників була теза про домінування підсвідомих або неусвідомлених мотивів при створенні контркультури. Типовим у цьому плані може виступати розуміння контркультури (або «альтернативної культури», за його термінологією), сформульоване західнонімецьким соціологом Ф. Фрідманом. Останній стверджував, що формування контркультури являє собою спонтанний і безпосередній вияв світогляду певних прошарків молоді, здебільшого не вираженого за допомогою понять. Основний зміст контркультури полягає в тому, щоб «бути іншим», відрізнятись в усьому до дрібничок від домінуючої культури, аж до перетворення усіх елементів традиційної культури суспільства на свою протилежність. Щоправда, варто відмітити, що під своїм визначенням «альтернативної культури» дослідник здебільшого схильний був розуміти лише неполітичний протест молоді, оскільки вважав, що саме там вона виражена у найбільш чистому вигляді, тоді як студентські радикали керувались не тільки світовідчуттям, але і певними ідейними уявленнями.

У зіткненні з культурною спадщиною і життєвими цінностями батьків, молодь у всі епохи прагнула скинути з себе пута колишніх стереотипів, що забезпечують культурну динаміку. Розвиваючи цю ідею, західні соціологи прийшли до висновку про історичне месіанство молоді. Уперше цей висновок сформулював К. Майнгам, який намагався виявити рушійні сили історичного розвитку. На думку соціолога, молодь є стимулятором змін історії, яка постійно рухається стрибками, і щоб суспільне життя не стояло на місці, потрібен той, хто постійно б'є нагайкою, цю функцію і було покладено на молодь. К. Мангайм ідеалізував свідомість і поведінку молоді, програму дій якої було, на його думку, закладено в біологічній природі поколінь. Головне завдання молоді полягає в тому, щоб вивільнити інстинкти і, відкинувши заповіді попереднього покоління, виконати свою історичну місію [2, с.111].

У 60-ті роки ідеї К. Мангайма здобули підтримку у молодіжній культурі, що стверджувала себе через комплекс ідей, норм і цінностей, які суперечили панівній у суспільстві культурі.

Соціологи підкреслюють універсальне значення контркультурних елементів у підтримці структури соціуму. Однак слід зауважити, що форми протистояння мейнстриму в традиційному та сучасному суспільстві відмінні. Різні маргінальні субкультури, як і раніше, вносять істотний внесок у динаміку суспільного розвитку, проте став помітний поворот до свідомого пошуку культурної альтернативи в середовищі інтелектуальної еліти.

У контркультурному русі середини ХХ ст. головну роль відіграла ліворадикальна течія молодіжного руху протесту, її етичний радикалізм, спрямований на трансформацію існуючих цілей і цінностей як споживчої, так і техногенної цивілізації в цілому. Основними відмінностями контркультури від молодіжної субкультури є переважання політичних форм протистояння над символічними та заперечення домінуючих цінностей замість приналежності класу і традиції.

Більшість дослідників схильні розглядати молодіжні субкультури тільки як культури споживання, демонстративне «антиспоживання» яких є різновидом споживання. Політична система усуває соціальні протиріччя шляхом включення в систему відмінностей, кодексу знаків та інше, шляхом не зрівняння, а диференціації. Головна ідеологічна функція системи споживання витікає з визначення споживчої сфери, де існує загальний кодекс різних цінностей, системи обміну та комунікацій.

«Споживчий капіталізм після десятиліття контркультурного бунту став тільки міцнішим», – пишуть у своїй соціологічній роботі Д. Хіз та Е. Попер [3, с.67]. Якщо масова культура заснована на конформізмі, то в основі ідеології консюмерізму лежить прагнення виділитися, бути не таким, як усі, тобто, неконформізм стимулює споживання. Автори йдуть далі в своїй критиці: вони вважають, що концепція контркультури, яка була запропонована її теоретиками і втілена її практиками в 60-х рр. ХХ ст. у США, спрямувала ліву демократичну політику в іншу сторону, у протилежну сторону проти справжньої боротьби за соціальну справедливість. Ідея контркультури їм спочатку видалась за помилкову, оскільки виходить з уявлень, що культура – єдина система із жорсткою структурою, яку можна підірвати, але це не так. У кращому випадку контркультурний бунт – це псевдобунт, що служить засобом розваги для самих бунтарів. У гіршому випадку контркультурний бунт дискредитує соціально значимі демократичні інститути.

Розглянемо культурологічний підхід до дослідження феномена контркультури. Із 60-х рр. ХХ століття контркультура стає помітним явищем у культурному житті західного суспільства. Це нова постматеріальна культура, що увібрала в себе азіатську пантеїстичну культуру та інші субкультурні традиції: містичні культури, романтичне відчуття божества, язичницьку мудрість американських індіанців. Вона розкрила в собі потенціал альтернативної культури [3, с.141]. Відомий культуролог Б. Бергер відзначав, що «молодіжні субкультури протесту не зникли, а вплели в тканину техногенної цивілізації чужі їй різнокольорові нитки, внаслідок чого змінили саму тканину» [4, с.123]. Він був переконаний, що процес створення нової культури буде продовжуватися, і «сьогоднішній плюралізм духовно-ціннісних орієнтацій – запорука

майбутньої універсальної культури, яка дасть основу подальшого дроблення «батьківської культури» [4, с. 141]. Це дроблення «батьківської культури», виходячи з еколого-центризму руху контркультури, отримало назву екологічна модальність – світоглядна програма, яка пропагувала контркультуру як «духовне оздоровлення» тогочасного людства й цивілізації. З цього приводу Б. Бергер відзначав, що контркультура, втілюючи собою сукупний ефект активного духовно-практичного пошуку нового орієнтира розвитку цивілізації, породила справжню «ціннісну революцію». Її мета полягала в тому, що слідом за техногенною модернізацією суспільства повинна неодмінно прослідувати екологічна модернізація, яка і припускає комплекс відповідних їй людських якостей як інтенціональних ферментів цивілізованого культуротворіння. Завдяки впливу контркультури її масове поширення на Заході набуло таких рис: орієнтація на естетизацію природного середовища людського буття; пізнання видів японської культури, мистецтва зокрема: пейзажний живопис лаконічного зображення – вабі, аранжування квітів – ікебана, медитативна поезія – хайку, медитативна психотехніка – дза-дзен, театральне мистецтво Ногаку – Але, чайна церемонія, а також військово-спортивні мистецтва Японії – дзю-до, карате-до, айкі-до та інші.

Виникло багато відомих громадських ініціатив ХХ століття: екологічний рух на захист природного середовища, пацифістський рух за заборону воєн, руху за обмеження гонки озброєнь і за заборону випробувань ядерної зброї, рух за демократизацію суспільно-політичного життя та всієї системи світової політики і міжнародних відносин, рух релігійного відновлення і морального відродження людства, новітні художньо-естетичні течії, які були витвором найсміливіших творчих експериментів, та інші. Ці контркультурні рухи були результатом прагнення молоді Заходу до вдосконалення природної і соціокультурної сфер людської життєдіяльності в світі. Натомість, П. Гуревич, який так само наголошував на подвійному значенні терміна «контркультура», вважав, що він вживається, по-перше, для позначення соціально-культурних установок, що протистоять фундаментальним принципам, пануючим у конкретній культурі, і, по-друге, для ототожнення з західною молодіжною субкультурою 60-х рр. [4, с. 154]. Дослідник також наголосив на принциповій відмінності між поняттями «субкультура» та «контркультура». Так, субкультури, на його думку, значною мірою автономні, закриті і не претендують на те, щоб замінити собою пануючу культуру. Контркультура ж, базуючись на чіткому локальному комплексі цінностей, з часом починає претендувати на універсальність, виходить за рамки власного культурного середовища, пропонуючи нові ціннісні і практичні установки для широких соціальних спільнот.

Ідеї та цінності контркультури справили великий вплив на західну художню культуру другої половини ХХ століття. Вони втілювалися в романах Д. Селінджера, Д. Керуака, У. Берроуз, Н. Мейлера, К. Кізі, в поемах А. Гінзберга, Г. Снайдера, в англійській драматургії – п'єсах О. Озборна, М. Ардена, О. Болта, К. Шеффера. Не залишилися осторонь також і кінематографія, фільми М. Формана, О. Стоун, Д. Кроненберга, І. Мекаса, Ш. Кларк, М. Антоніоні, А. Паркера, Ж.-Л. Годара, та музика: Е. Вареза, Д. Кейджа, Ф. Гласа, К.-Х. Штокгаузена. Властива контркультурі інтенція активної соціальної пропаганди своїх ідеологів призвела до виникнення багатьох видів мистецтва, таких як рок-музика, пісня протесту і бардівська пісня, хепенінг, графіті, перфоманс та інші.

Поширення молодіжних рухів та контркультури було потужним каталізатором для розвитку культурної творчості. Вони знаменували собою процес вироблення нової культурної парадигми, що адекватна перспективам розвитку цивілізації.

Висновок. Існує чимало підходів до дослідження феномена контркультури. Але найголовнішими і тими, які б повністю розкрили зміст, на думку авторки, є філософський, соціологічний та культурологічний підходи.

Контркультура – це знамення перемін, яке завжди пов'язане з новими світоглядними запитами. З одного боку, контркультура – це ціннісний багатоплановий феномен, що відображає динамічний процес протистояння статистичним загальноприйнятим нормативним структурам. З другого, вона – механізм утворення нових цінностей, ідеалів, теоретичних принципів і їх інтегрування в практичні форми поведінки. Контркультура зумовлює формування нової картини світу, яка виникла зі світоглядного і культурного конфлікту альтернативи і мейнстріма.

Філософський підхід ідеологів контркультури дозволяє розглядати контркультуру як проект нового суспільства і нової людини. Невипадково контркультура ініціює перегляд ціннісно-світоглядних орієнтирів, що визначають основні види людських стосунків: стосунки з природою, стосунки з людиною, стосунки між людськими спільнотами, а також ставлення до культурно-історичної спадщини. Нігілістичне відкидання традицій, свідомий епатаж з часів виникнення кінетичної філософії виражався за допомогою принципу переоцінки цінностей. Саме в цій ситуації і виник феномен контркультури. Невипадково він цілком і повністю визначений

духовними пошуками післявоєнного покоління.

Соціологи підкреслюють універсальне значення контркультурних елементів у підтримці структури соціуму. Різні маргінальні субкультури, як і раніше, вносять істотний внесок у динаміку суспільного розвитку, проте став помітний поворот до свідомого пошуку культурної альтернативи в середовищі інтелектуальної еліти.

Розгортання молодіжних рухів та контркультури було потужним фактором для розвитку культурної творчості. Про це свідчить художня культура Заходу культури другої половини ХХ ст.

Бібліографічні посилання:

1. Сухіна І. Г. Молодежна контркультура (філософський і соціологічний аспекти) / І. Г. Сухіна // Вісник Донецького університету. Серія Б: Гуманітарні науки. – 2001. – №1. – С. 283-288.

2. Давыдов Ю. М. Социология контркультуры. Критический анализ / Ю. М. Давыдов, И. Б. Роднянская – М.: Наука, 1980. – 264 с.

3. Дегтярева М. В. Контркультура в структуре культуры России XX века. Автореф. дис. канд. культурол. наук. // М. В. Дегтярева

4. Гуревич П. С. Культура і контркультура / П. С. Гуревич // Культурологія. – М.: Знання, 1996. – С.153-169.

УДК 316.7-026.15

К. В. Николенко

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕОРИИ КРЕАТИВНОСТИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ АНАЛИЗА

Доказывается мысль об обусловленности появления креативных теорий общественным развитием. Анализируется новое, творец и ценность как необходимые составляющие креативности. На основании теорий эврологии, креативного действия, детеоретического знания показывается связь креативности и социальной жизни человечества.

Ключевые слова: креативность, креативный продукт, креативный процесс, креативный класс, креативная экономика.

Доводиться думка щодо обумовленості появи креативних теорій суспільним розвитком. Аналізується нове, творець та цінність як необхідні складові креативності. На підставі теорій еврології, креативної дії, до теоретичного знання демонструється зв'язок креативності та соціального життя людства.

Ключові слова: креативність, креативний продукт, креативний процес, креативний клас, креативна економіка.

The idea of the condition when the creative theories of social development. Analyze new, creator and value as necessary components of creativity. Based on theories of evrologi, creative action, pre-theoretical knowledge shows a link creativity and social life of humanity.

Keywords: creativity, creative product, the creative process, the creative class, creative economy.

© К. В. Николенко, 2012

Достижения современной науки призваны обеспечить креативные изменения и ожидания современного общества. Ценность креативности на личностном уровне приводит к постоянному ее развитию и культивированию с аксиологической точки зрения. Проводятся многочисленные исследования, преимущественно в области психологии, относительно определения природы креативности, путей ее формирования и развития креативности, различных креативных изменений в обществе. Современные теории развития креативности раскрывают сущность данного явления, однако они не раскрывают социального значения креативности. Поэтому, рассмотрение теорий креативности представляется необходимым с точки зрения общественной составляющей.

Данная проблематика рассматривается следующими авторами: как креативная деятельность исследователя в рамках научно-технического творчество – И. Дзюба, В. Героименко, Н. Иванов; в рамках психо-физиологических аспектов креативности личности – Е. Рыбалко, А. Морозов, Д. Чернилевский, В. Менжулин; креативность как способ социального конструирования реальности – Р. Флорида, П. Бергер, К. Поппер, Ж. Лакан, И. Мацеевич.